

Łódź, 18 maja 2018r.

Piotr Krajewski

DZIEKAN
Kolegium Analiz Ekonomicznych

dr hab. Joanna Plebańiak, prof. SGH

29.05.18

**Recenzja pracy doktorskiej mgra Janusza Jabłonowskiego
pt. „The taxation of human capital in heterogeneous households
for the extended euro area”**

Praca doktorska mgra Janusza Jabłonowskiego dotyczy interesującego zagadnienia dotyczącego kształtowania się krzywej Laffera. Autor porównuje maksimum krzywej Laffera uzyskane w różnych modelach tj:

- modelu przyjmującym założenie o utrzymaniu zrównoważonej ścieżki wzrostu w wariancie z reprezentatywnymi gospodarstwami domowymi (określanym w pracy i dalszej części recenzji jako *RA BGP*),
- modelu przyjmującym założenie o utrzymaniu zrównoważonej ścieżki wzrostu w wariancie z heterogenicznymi gospodarstwami domowymi (określanym w pracy i dalszej części recenzji jako *heterogeneous BGP*),
- modelu, w którym nie jest utrzymane założenie o zrównoważonej ścieżce wzrostu (określanym w pracy i dalszej części recenzji jako *no-BGP*).

Analizując w pracy ww. zaawansowane modele Autor wykazał się dużą wiedzą makroekonomiczną. Jednocześnie jednak poważne zastrzeżenie budzi konstrukcja modelu *heterogeneous BGP*. W modelu tym Autor dzieli populację według wieku na 43 podgrupy, a następnie analizuje osobno każdą z podgrup, jako osobny model. Choć uwzględnienie w modelach ekonomicznych heterogeniczności gospodarstw domowych jest pożądane, to jednak podejście zastosowane przez Autora jest bardzo wątpliwe metodologiczne. Po pierwsze, Autor zakłada, że charakterystyka każdej z podgrup nie zmienia się w czasie (str. 65). Takie podejście nie ma uzasadnienia, ponieważ zmiany pomiędzy poszczególnymi analizowanymi rocznikami wynikają właśnie głównie z momentu cyklu życia. Zagadnienie to jest szczególnie istotne analizowanym modelem, w którym jednym z kluczowych aspektów jest wybór międzyokresowy. Po drugie, Autor analizuje osobno modele dla każdej kohorty, podczas gdy

przecież wszystkie łącznie roczniki składają się na całą gospodarkę, a niektóre wielkości (np. wydatki rządowe) wpływają łącznie na agregatowy popyt i trudno mówić o agregatowym popycie związanym tylko z jedną z kohort wiekowych. Wątpliwości budzi również definiowanie progresji podatkowej. W modelu nie ma bowiem *de facto* progresji podatkowej. Autor zakłada jedynie, że każda z grup ma inny przeciętny dochód, a nie występowanie progresji podatkowej w przypadku każdej z grup.

W związku z powyższymi zastrzeżeniami mam pytanie do Autora, czy zastosowana w pracy metodyka była już kiedyś stosowana w literaturze oraz prośbę o ustosunkowanie się podczas obrony do przedstawionych powyżej wątpliwości.

Badanie prowadzone jest dla próby obejmującej kraje strefy euro oraz dwa kraje spoza strefy euro, tj. Polskę i Węgry. Różnice pomiędzy badanymi krajami w otrzymanych oszacowaniach krzywych Laffera wynikają z różnic w szacowanych/kalibrowanych parametrach. W związku z tym kluczowe jest wyjaśnienie z czego wynikają różnice pomiędzy parametrami przyjętymi dla poszczególnych krajów. Autor w zbyt małym stopniu uzasadnia przyjętą kalibrację parametrów. Nie jest m.in. wskazane, na jakiej podstawie przyjęte zostały różne wartości parametru beta dla poszczególnych krajów (str. 73-74), podczas gdy w literaturze z reguły wartość tą kalibruje się na jednakowym poziomie. Nie jest również w pracy wyjaśnione, dlaczego Autor przyjął jedną wartość dla wszystkich krajów dotyczącą średniego poziomu wydatków rządowych i innych wielkości fiskalnych (str. 70). Ponadto Autor nie wskazuje w pracy, jakie wartości zakłada w przypadku parametru sigma G, który w równaniu 4.1 ukazuje addytywny wpływ wydatków rządowych na poziom użyteczności gospodarstw domowych.

W związku z powyższym proszę Autora o uzasadnienie podczas obrony, na jakiej podstawie przyjęto w pracy kalibrowane parametry, w tym w szczególności parametry beta i sigma G.

Autor analizując krzywe Laffera uwzględnia trzy podstawowe rodzaje opodatkowania: pracy, kapitału i konsumpcji. Podział taki jest uzasadniony. Nieuzasadnione jest jednak sumowanie stóp podatkowych dokonane przez autora w tabeli 4.1, w każdym przypadku inna jest bowiem podstawa opodatkowania. W konsekwencji Autor otrzymał w niektórych krajach stopę przekraczającą 100% (sumowanie byłoby bardziej uzasadnione w przypadku sumowania udziału wpływów z poszczególnych podatków w PKB).

Biorąc pod uwagę, że Autor analizuje opodatkowanie pracy, kapitału i konsumpcji nie jest zrozumiałe, dlaczego w tytule wskazano, że w pracy analizowane jest opodatkowanie kapitału ludzkiego. Proszę Autora o wyjaśnienie tej kwestii podczas obrony.

Autor na podstawie symulacji dla każdego modelu wyznacza krzywe Laffera w przypadku poszczególnych podatków. Na podkreślenie zasługuje to, że Autor sprawnie wykonuje tego typu symulacje na podstawie zastosowanych w pracy zaawansowanych modeli.

Na podstawie wykonanych symulacji Autor weryfikuje następujące postawione w pracy główne hipotezy badawcze:

T1) Zmiana stosowanego modelu teoretycznego, z modelu *RA BGP* na model *heterogeneous BGP* przyjmujący z heterogenicznymi gospodarstwami domowymi lub model *no-BGP* ma istotne konsekwencje dla wysokości maksymalnych wpływów podatkowych;

T2) Zmiana stóp podatkowych w stronę maksimum krzywej Laffera (w modelu *no-BGP*) istotnie wpływa na wielkości makroekonomiczne.

Autor na podstawie uzyskanych w wyniku symulacji krzywych Laffera stwierdza, że hipoteza T1 została jest całkowicie potwierdzona dla modelu *no-BGP*, tj. w przypadku porównania między modelami *BGP* i *no-BGP*. Jednocześnie Autor nie ustosunkował się w części pracy dotyczącej weryfikacji hipotez, jak zweryfikowana została ta część hipotezy T1, która dotyczy porównania pomiędzy modelami *RA BGP* i *heterogeneous BGP*.

W przypadku hipotezy T2 autor, na podstawie porównań uzyskanych w wyniku przeprowadzonych symulacji wielkości poszczególnych zmiennych dla rzeczywistych stóp podatkowych i hipotetycznych stóp podatkowych, które według modeli, generują najwyższe przychody podatkowe, stwierdza, że hipoteza T2 może być uznana za pozytywnie zweryfikowaną.

Autor weryfikuje hipotezy na podstawie uzyskanych wykresów. W pracy brakuje jednak informacji, od jakich różnic pomiędzy wynikami można stwierdzić, że występują „istotne konsekwencje dla wysokości maksymalnych wpływów podatkowych”. Autor nie testuje w formalny sposób istotności otrzymanych różnic pomiędzy wynikami. W pracy brakuje ponadto porównania uzyskanych wyników z innymi badaniami dotyczącymi krzywych Laffera.

Pomimo przedstawionych zastrzeżeń część empiryczna pracy stanowi najsilniejszą część pracy. Relatywnie słabsza jest część zawierająca przegląd literatury, tj. rozdział drugi ukazujący stan wiedzy związanej z badaną tematyką.

Po pierwsze część dotycząca finansów publicznych w teorii wzrostu jest zbyt pobieżnie potraktowana. Brakuje w niej przeglądu stanu wiedzy na temat wpływu polityki fiskalnej na

B+R, natomiast przegląd analiz dotyczących wpływu podatków na wzrost jest niewystarczający. Ponadto, w ramach przeglądu literatury na temat wpływu podatków na wzrost gospodarczy Autor nie przedstawia najnowszej literatury – najnowsza cytowana pozycja pochodzi z 2003 roku.

Po drugie, mało przejrzysty jest podrozdział rozdziału drugiego dotyczący mechanizmów transmisji. Autor prawie w ogóle nie odwołuje się w nim do literatury. Nie jest przy tym czytelne, jakie wyniki Autor przytacza, np. w punkcie 4.1 porównując siłę reakcji podatku PIT z podatkiem nakładanym na konsumpcję. Czy przedstawione mechanizmy transmisji i wyniki dotyczą jakichś istniejących w literaturze modeli, czy też dotyczą modelu zastosowanego przez Autora? W pierwszym przypadku należało podać źródło, a w drugim przypadku umieścić ten fragment w dalszej części pracy. W punkcie dotyczącym mechanizmów transmisji występują przy tym stwierdzenia wewnątrznie sprzeczne („if the lump sum transfers grow, than adequate adjustment of the lump sum taxes is required, which means a reduction in government transfers”) lub niepoprawne merytorycznie („due to existence of the Ricardian equivalence, the adequate reduction in debt is neutral or negative” – ekwiwalencja Rikardiańska polega bowiem jedynie na neutralności, a nie negatywnym wpływie zmian długu/podatków zryczałtowanych).

Po trzecie, nieczytelna jest część rozdziału drugiego dotycząca zagadnień istotnych z punktu widzenia heterogeniczności gospodarstw domowych. Autor nie wyjaśnia bowiem bliżej, mechanizmu wpływu progresji na krzywą Laffera (Autor wspomina jedynie, że praca Holter, Kruefer, Stpeanchuk ukazuje, że przy pewnych założeniach, progresywność systemu podatkowego może mieć wpływ na krzywą Laffera) i dlatego rola omawianej progresji nie jest jasna z punktu widzenia analizowanej pracy.

Mało czytelny jest również rozdział trzeci, liczący aż 40 stron, i zawierający wyniki, które jak wskazuje Autor, będą przydatne w dalszej części pracy. Jednak czytelnik, przed poznaniem metodyki badania, nie wie dlaczego dane te będą potrzebne. Dlatego rozdział ten powinien być przedstawiony później, po wyjaśnieniu przez Autora, roli progresji podatkowej i rozkładu dochodów w czasie, z punktu widzenia celów pracy, np. w formie Załącznika.

W pracy występują gdzieś niedociągnięcia na poziomie korekty tekstu, np. błąd językowy w polskiej wersji tekstu („w rozszerzonej strefy euro”).

W niektórych miejscach równania składające się na analizowany model powinny być bardziej wyjaśnione, np. Autor nie wyjaśnia dlaczego w równaniu 4.2 dotyczącym ograniczenia

budżetowego znajdują się wydatki rządowe, czy też nie tłumaczy, w jakim celu w sposób addytywny uwzględniony został w funkcji użyteczności wpływ wydatków rządowych. Prosiłbym Autora o ustosunkowanie się do tych wątpliwości podczas obrony.

Mimo wskazanych w recenzji wątpliwości i pytań praca jest na wysokim poziomie merytorycznym. Podjęty przez Autora problem naukowy cechuje się wysokim stopniem oryginalności. Autor wykazał się w pracy doktorskiej zaawansowaną wiedzą teoretyczną i umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W szczególności na podkreślenie zasługuje wykazanie się przez Autora rozumieniem zależności makroekonomicznych, ich określaniem w sposób sformalizowany przy wykorzystaniu modeli ekonomicznych i umiejętnością wykonywania zaawansowanych symulacji.

Konkludując, omawiana praca spełnia wymogi Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki i w związku z tym występuję o dopuszczenie mgra Janusza Jabłonowskiego do publicznej obrony.

